

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

СОВЕТ ЕВЛАШТАУСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

422075, Республика Татарстан, Сабинский район,
с. Евлаштау, ул. Ш. Бариева, 23
тел. (84362) 46-8-49

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ ЯВЛАШТАУ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

422075, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Явлаштау авылы, Ш. Бариев урамы, 23 нче йорт
тел. (84362) 46-8-49

e-mail: Evlash.Sab@tatar.ru

РЕШЕНИЕ
08.11.2021

КАРАР
№23

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы
Явлаштау авыл жирлегендә инициативалы проектларны
тәкъдим итү, кертү, фикер алышу һәм карау тәртибен
раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары
турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законының 26
статьясы нигезендә Саба муниципаль районы Явлаштау авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районының Явлаштау авыл
жирлегендә инициативалы проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу һәм карау
тәртибен раслау (кушымта итеп бирелә).

Әлеге карарны Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматлар турындагы
рәсми порталында мәгълүмати-телекоммуникацион «Интернет» челтәрендә
<http://pravo.tatarstan.ru>, Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Явлаштау
авыл жирлеге рәсми сайтында <http://saby.tatarstan.ru/rus/> evlashtay адреслары буенча
урнаштырырга.

Явлаштау авыл
жирлеге башлыгы

Р.Х.Нуриев

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Явлаштау авыл жирлегенде Советы 2021 елның 8 ноябрэндәге 23 номерлы карары белән расланган

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Явлаштау авыл жирлегендә инициативалы проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу һәм карау тәртибе

Бүлек 1. Гомуми нигезләмәләр

Статья 1. Әлеге тәртипне жайга салу предметы.

1. Әлеге Тәртип Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Явлаштау авыл жирлегенде Уставы нигезендә инициативалы проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Явлаштау авыл жирлегенде территориясендә (алга таба текст буенча – авыл жирлегенде) үткөрү белән бәйлә мөнәсәбәтләрен жайга сала.

2. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбенә финанс ярдәмә алу өчен тәкъдим ителә торган инициативалы проектларны кертү, фикер алышу, карау һәм сайлап алу белән бәйлә мөнәсәбәтләргә әлеге тәртип нигезләмәләре, әгәр жирлек Советы карарлары нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Законнда һәм (яисә) башка норматив хокукый актында башкача каралмаган булса, әлеге тәртип нигезләмәләре кулланылмый.

Статья 2. Инициативалы проектлар

1. Инициативалы проект буларак, әлеге Тәртиптә жирлек халкының жирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен яисә башка мәсьәләләрен хәл итү буенча жирлектә яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган чараларны гамәлгә ашыру турындагы тәкъдиме аңлашыла.

2. Инициативалы проект үз эченә түбәндәге мәгълүматларны алырга тиеш:

1) жирлек халкы яки аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган проблеманы тасвирлау;

2) әлеге проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;

3) инициативалы проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижәләрен) тасвирлау;

4) инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чыгымнарны алдан исәпләү;

5) инициативалы проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган сроклары;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынган затларның планлаштырылган (мөмкин) финанс, мөлкәт һәм (яки) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;

7) инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен, планлаштырылган инициатив түләүләрдән тыш, әлеге акчалардан файдалану күздә тотылган очракта, жирлек бюджеты акчалары күләменә күрсәтмә;

8) әлеге Тәртипнең 3 статьясы нигезендә жирлек территориясенә яисә аның өлешенә күрсәтмә, аның чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак.

Инициативалы проект үз эченә әлеге статьяның 2 өлешендә каралган белешмәләр алган, инициатор карары буенча график һәм (яки) таблица материаллары кушылырга мөмкин.

3. Проектны тасвирлауның якинча формасы һәм аны тутыру буенча рекомендацияләр җирлекнең башкарма комитеты (алга таба – Администрация) тарафыннан раслана.

Статья 3. Инициативалы проектлар халык мәнфәгатьләрендә тормышка ашырыла ала торган территорияне билгеләү

1. Инициативалы проектлар җирлек халкы мәнфәгатьләрендә, шулай ук түбәндәге территорияләрдә яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә тормышка ашырылырга мөмкин:

- 1) күпфатирлы йортның подъезды;
- 2) күп фатирлы йорт;
- 3) күп фатирлы йортлар һәм (яки) торак йортлар төркеме (шул исәптән урам, квартал яки планлаштыру структурасының башка элементы)
- 4) торак микрорайон;
- 5) торак микрорайоннар төркеме;
- 6) торак пункт;
- 7) торак пунктлар төркеме.

2. Җирле әһәмияттәге аерым мәсьәләләрне (җирле үзидарә органнарына хәл итү хокукы бирелгән башка мәсьәләләрне) хәл итү буенча инициатив проектларны гамәлгә ашыру һәм (яисә) аерым муниципаль программалар чараларын үтәү максатларында җирлек администрациясе карары (шул исәптән муниципаль программаны раслау турындагы карар) белән җирлек территориясен (округ) бер өлешкә бүлү каралырга мөмкин. Күрсәтелгән очракта инициативалы проектлар җирлек территориясенә (округ) тиешле өлеш чикләрендә тәкъдим ителә, тикшерелә һәм гамәлгә ашырыла.

Глава 2. Инициативалы проектларны тәкъдим итү һәм фикер алышу

Статья 4. Проектның инициаторлары

1. Инициативалы проектны кертү турындагы инициатива белән чыгыш ясарга хокуклы:

- 1) уналтынчы яшькә җиткән һәм җирлек территориясендә яшәүче кимендә ун граждандан торган инициатив төркем (алга таба-инициатив төркем);
- 2) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары;
- 3) авыл җирлеге старостасы;
- 4) торак милекчеләре ширкәтләре.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән затлар (алга таба-проект инициаторлары):

- 1) инициативалы проект әзерлиләр;
- 2) инициативалы проект турында фикер алышуну оештыралар яисә әлеге бүлек нигезләмәләре нигезендә инициативалы проектка ярдәм итү турындагы мәсьәлә буенча гражданның фикерен ачыклауны тәэмин итәләр;

- 3) администрациягә инициативалы проект кертәләр;
- 4) инициативалы проектны гамәлгә ашыруны тикшерүдә катнашалар;
- 5) әлеге Тәртиптә һәм аның нигезендә кабул ителгән башка норматив хокукый актларда билгеләнгән башка хокукларны гамәлгә ашыралар һәм вазыйфаларны үтәләр.

3. Инициатив төркем тәү һәм әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү беркетмә тарафыннан рәсмиләштерелә.

4. Әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар территориаль иҗтимагый үзидарә органнары булган проект инициаторлары тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә уставы нигезендә кабул ителә.

5. Әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар Ижтимагый берләшмәләр булган проект инициаторлары тарафыннан аларны гамәлгә кую документлары нигезендә кабул ителә.

Статья 5. Инициативалы проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерен ачыклау

1. Инициативалы проект авыл жирлеге халкы яисә аның бер өлешендә яшәүчеләр тарафыннан якланырга тиеш, алар мәнфәгатьләрендә инициативалы проектны гамәлгә ашыру күздә тотыла.

2. Проект инициаторы гражданнарның инициативалы проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча фикерен түбәндәге формаларда ачыклауны оештыра:

- 1) гражданнар жыенында инициативалы проектны карау;
- 2) территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында яисә конференциясендә инициатив проектны карау, шул исәптән гражданнар жыелышында яки конференциясендә;
- 3) гражданнардан сораштыру үткөрү;
- 4) инициативалы проектка ярдәм итү өчен гражданнар имзаларын жыю.

3. Проект инициаторы инициативалы проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданнарның фикерен ачыклауның берничә формасыннан файдалану турында карар кабул итәргә хокуклы.

Статья 6. Инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы

1. Инициативалы проектны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы (алга таба – жыелыш) проект инициаторы карары буенча билгеләнә һәм үткәрелә.

Жыелыш авыл жирлеге территориясе өлешендә үткәрелә, анда яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә инициатив проектны тормышка ашыру планлаштырыла. Әгәр дә бу проектны гамәлгә ашыру жирлек халкы мәнфәгатьләрендә планлаштырыла икән, жирлек территориясенә тәрле өлешләрендә берничә жыелыш үткәрелергә мөмкин.

Жыелышта унтугыз яшькә житкән тиешле территориядә яшәүчеләр катнаша ала.

2. Жыелыш үткәрелергә мөмкин:

1) көндезге формада-көн тәртибәндәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм тавышка куелган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү өчен халыкның уртак булу рәвешендә;

2) көндезге-читтән торып-көн тәртибәндәге мәсьәләләргә карап тикшерү һәм тавышка куелган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү мөмкинлеген күздә тоткан формада, шулай ук жыелыш үткөрү турында хәбәрдә күрсәтелгән урынга яки адрес буенча яшәүчеләрнең карарларын билгеләнгән вакытка яки адрес буенча тапшыру мөмкинлеген яки Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы сайты кулланып тавыш бирүне түбәндәге адрес буенча күз алдында тоту: <https://saby.tatarstan.ru> «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә (алга таба-махсуслаштырылган сайт).

3. Бер жыелышта берничә инициативалы проектны карау мөмкин. Әлеге очракта жыелышны оештыру һәм үткөрү буенча хокуклар һәм бурычлар проектлар инициаторлары тарафыннан бергеләп гамәлгә ашырыла.

4. Жыелыш үткөрү, документлар әзерләү һәм жиберү буенча чыгымнарны проект инициаторы башкара.

5. Проект инициаторына жыелышны үткөрүдө ярдөм итө, шул исәптөн аны үткөрү өчөн бушлай бина бирэ. Администрация карары белән жыелышлар үткөрү өчөн бирелә торган бүлмөләр исемлеге билгеләнергә мөмкин.

6. Жыелыш 20 кешедән дө ким булмаган катнашучылар арасында хокуклы дип санала.

Статья 7. Жыелышка эзерлек

1. Жыелыш үткөрү турында проект инициаторының карарында күрсәтелә:

- 1) фикер алышу өчөн жыелыш үткөрелә торган инициативалы проект;
- 2) жыелышны үткөрү формасы (көндөзгә яки көндөзгә-читтән торып);
- 3) жыелышның көн тәртибе, ә жыелышны көндөзгә-читтән торып уздыру очрагында-халыкның тавыш бирүен уздыру планлаштырыла торган мәсьәләләр;

4) жыелышны уздыру датасы, вакыты, урыны, ә жыелышны көндөзгә-читтән торып уздыру очрагында – шулай ук тавышка куелган мәсьәләләр буенча халык карарларын кабул итүне төмамлау датасы һәм мондый карарлар тапшырылырга тиешле урын яки адрес, яисә тавышка куелган мәсьәләләр буенча халыкны тавыш бирү өчөн махсус сайттан файдалану турында Карар кабул итү вакыты;

5) жыелышны көндөзгә формада үткөрелә торган жыелышта катнашучылар йә көн тәртибендәгә мәсьәләләр буенча фикер алышуларда катнашучыларның, жыелышны көндөзгә-читтән торып уздыру очрагында, фаразланыла торган саны;

6) аны үткөрү турында жыелыш үткөрелә торган территориядә яшәүчеләргә хәбәр итү ысуллары.

2. Проект инициаторы администрациягә жыелыш үткөрү турында 10 көннән дө соңга калмыйча язма хәбәр жиберә.

3. Жыелыш үткөрү турында хәбәрнамәдә күрсәтелә:

1) проект инициаторы турында белешмәләр (инициатив төркем әгъзаларының фамилияләре, исемнәре, атасының исеме, аларның яшәү яки тору урыны турында белешмәләр, авыл торак пунктының исем-фамилиясе, исеме, чараның башка инициаторы исеме һәм аның урнашу урыны);

2) әлегә статьяның 1 өлешендә каралган белешмәләр;

3) жыелышны оештыру һәм үткөрү буенча күрсәтмә функцияләр башкарырга вәкаләтле затларның фамилияләре, исемнәре, телефон номерлары;

4) жыелышны үткөрүдә ярдөм итү, шул исәптән жыелышны үткөрү өчөн бина бирү (жыелышны көндөзгә-читтән торып үткөрү очрагында) һәм (яки) тавышка куелган мәсьәләләр буенча халыкны тавыш бирү өчөн махсус сайттан файдалану турында үтенеч.

4. Жыелышны үткөрү турында белдерү проектның инициаторы һәм аны оештыру һәм үткөрү буенча боеру функцияләрен башкарырга вәкаләтле затлар тарафыннан имзалана. Инициатив төркем исемнән жыелышны үткөрү турында белдерү инициатив төркем тарафыннан аны оештыру һәм үткөрү буенча боеру функцияләрен башкарырга вәкаләтле затлар тарафыннан имзалана.

5. Жыелышны үткөрү өчөн бина бирү турындагы үтенеч булганда, Администрация белдерү кәргән көннән өч көн эчендә проект инициаторына үткөрү өчөн бина бирү мөмкинлеге турында хәбәр итә яки жыелышны үткөрү урынын һәм (яки) датасын һәм вакытын үзгәртәргә тәкъдим итә. Проект инициаторы әлегә тәкъдим алынганнан соң өч көн эчендә жыелышны үткөрү урынын һәм (яки) вакытын үзгәртүгә ризалык яки ризалашмау турында хәбәр итәргә тиеш.

6. Администрация жыелыш үткөрү, шул исәптән инициативалы проект белән танышу тәртибе турында, жирлекнең «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә рәсми сайтында яки махсус сайтта урнаштырыла:

- 1) жыелыш үткөрү турында хәбәр кәргән көннән өч көн эчендә;

2) проект инициаторы ризалыгы белән жыелышны үткөрү урынын һәм (яисә)датасын һәм вакытын үзгәртү турында тәкъдим белән ризалашканнан соң ике көннән дә соңга калмыйча (жыелышны көндезге-читтән торып уздырганда).

7. Администрация, жыелыш үткөрүдә ярдәм итү проекты инициаторына ярдәм итү максатыннан, вәкаләтле вәкилне билгеләргә хокуклы. Вәкаләтле вәкилне билгеләү турында Администрация проект инициаторына алдан хәбәр итә.

Статья 8. Жыелышны көндезге формада үткөрү тәртибе

1. Жыелыш башланганчы проект инициаторы жыелышта катнашкан гражданның Администрация раслаган форма буенча исемлекне төзеп теркәүне тәэмин итә. Жыелышта катнашкан гражданның исемлегенә жыелыш беркетмәсенә аерылгысыз өлеш булып тора.

2. Жыелышның көн тәртибидә мәсьәләләр буенча тавыш бирү тәртибе жыелышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән раслана. Жыелышның көн тәртибидә мәсьәләләр буенча карарлар жыелышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

3. Жыелыш проект инициаторы вәкиле тарафыннан ачыла. Жыелышны алып бару өчен рәис һәм сәркатип сайлана.

4. Рәис жыелыш алып бара, көн тәртибидә сорауларны игълан итә, жыелышта катнашучыларга чыгыш ясау өчен сүз бирә, жыелыш тарафыннан кабул ителә торган карарларны формалаштыра, аларны тавышка куя, тавыш бирү нәтижеләрен игълан итә.

5. Сәркатип жыелыш беркетмәсен алып бара, анда жыелыш тарафыннан кабул ителгән барлык карарлар, алар буенча тавыш бирү нәтижеләре күрсәтелгән. Жыелыш беркетмәсенә жыелыш секретаре һәм рәисе кул куя.

Жыелыш беркетмәсендә күрсәтелә:

- 1) жыелышны үткөрү урыны һәм вакыты;
- 2) жыелышта катнашкан гражданның саны;
- 3) жыелышның рәисе һәм сәркатибе турында яшәү урыны күрсәтелгән белешмәләр;
- 4) жыелышның көн тәртибе, чыгышларның эчтәлегенә;
- 5) көн тәртибидә мәсьәләләр буенча кабул ителгән карарлар.

Статья 9. Жыелышны көндезге-читтән торып үткөрү тәртибе

1. Жыелышның көн тәртибидә мәсьәләләрне турыдан-туры карап тикшерү һәм тавышка куелган мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү өчен Тәртипнең 8 статьясында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

2. Турыдан-туры фикер алышуда катнашмаган затлар жыелышны үткөрү турында хәбәрдә күрсәтелгән, тавышка куелган мәсьәләләр буенча карарның язма рәвешендә рәсмиләштерелгән урынга яки адрес буенча җибәрергә хокуклы. Карарның якинча формасы Администрация тарафыннан раслана.

3. Көндезге-читтән торып үткәрелә торган жыелышта катнашучылар булып, турыдан-туры фикер алышуда катнашкан затлар, шулай ук карарлар кабул итү төмамланганчы алынган затлар санала.

4. Жыелыш үткәрелгән очракта, махсус сайтны кулланып, жыелышлар үткөрү турында хәбәр урнаштыру һәм турыдан - туры фикер алышуда катнашмаган затларны тавыш бирү көн тәртибидә мәсьәләләр буенча күрсәтелгән сайтта үткәрелә.

5. Жыелышның көн тәртибе мәсьәләләре буенча тавыш бирү махсус сайттан файдаланып, жыелыш үткәрелә торган территориядә яшәүчеләр тарафыннан, «әйе», «юк» яки «тыелып» формулировкалары белән чагылдырылган көн тәртибидә һәр мәсьәлә буенча карар күрсәтү юлы белән башкарыла. Махсус

сайтны кулланып тавыш бирүдө катнашучылар булып тавыш бирү датасына һәм вакытына кадәр электрон формада тавыш биргән кешеләр санала. Халыкны идентификацияләү Бердәм идентификация һәм аутентификация системасы хисап язмасын кулланып башкарыла. Тавыш бирү аның башлану датасы һәм вакыты һәм тәмамланганчы тәнәффесез үткөрелә.

6. Махсус сайтны кулланып тавыш бирү нәтижәләре беркетмә рәвешендә формалаштырыла һәм сайтта мондый тавыш бирү тәмамланганнан соң бер көн эчендә урнаштырыла. Расланган тавыш бирү беркетмәсе Администрация проект инициаторына аларны формалаштырганнан соң өч көн эчендә жиберә. Күрсәтелгән беркетмә жыелыш беркетмәсенә аерылгысыз өләше булып тора.

7. Тавыш бирүне уздырганда жыелышта катнашучы һәр кешенең «персональ мәгълүматлар турында» Федераль законның 9 статьясында билгеленгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә торган шәхси мәгълүматларны эшкәртүгә ризалыгы алынырга тиеш.

8. Тавыш бирү тәмамланганнан соң, сораштыру юлы белән яки махсус сайтны кулланып, сәркип жыелыш беркетмәсен әзерли, аңа секретарь һәм жыелыш рәйсе кул куя.

9. Көндөзгә-читтән торып уздырыла торган жыелыш беркетмәсендә күрсәтелә:

- 1) көндөзгә фикер алышу урыны һәм вакыты;
- 2) читтән торып тавыш бирү ысулы, аның башлану һәм тәмамлану датасы һәм вакыты;
- 3) жыелышта катнашкан гражданның саны;
- 4) жыелышның рәйсе һәм сәркипбе турында яшәү урыны күрсәтелгән белешмәләр;
- 5) жыелышның көн тәртибе, чыгышларның эчтәлегә, турыдан-туры фикер алышуларда;
- 6) көн тәртибендәгә мәсьәләләр буенча кабул ителгән карарлар һәм алар буенча тавыш бирү нәтижәләре.

Статья 10. Инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданның конференциясен үткөрү

1. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру күздә тотылган 16 яшькә җиткән кешеләр саны 100 кешедән артып китсә, инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданның конференциясе (алга таба – конференция) үткөрелергә мөмкин..

2. Конференция өлегә Тәртипнең 7-10 статьяларында билгеленгән тәртиптә, өлегә статьяда билгеленгән үзенчәлекләргә исәпкә алып үткөрелә.

3. Конференцияне үткөрү турында проект инициаторы Карарында, өлегә Тәртипнең 8 статьясындагы 1 өлешендә каралган нигезләмәләр белән беррәттән, күрсәтелергә тиеш:

- 1) 16 яшькә җиткән 100 кешедән 1 делегаттан да ким булмаган делегатлар сайлау өчен вәкилләк нормасы;
- 2) делегатлар сайлау өчен жыелышлар үткөрү вакыты һәм тәртибе.
4. Делегатлар сайлау турында жыелышлар беркетмәләре конференция беркетмәсенә аерылгысыз өләше булып тора.

Статья 11. Инициативалы проектларга ярдәм итү өчен гражданның имзаларын җыю

Инициативалы проектларга ярдәм итү өчен гражданның имзаларын җыю (алга таба – имзалар җыю) проект инициаторы тарафыннан үткөрелә.

Инициативалы проектларга ярдәм итү өчен имзалар саны, инициатив төркем әгъзалары имзаларын да көртеп, 100 кеше төшкил итәргә тиеш.

Имзалар жыю киләсе тәртиптә башкарыла:

1) имзалар аларны кул кую кәгазенә көртү юлы белән жыела, аның формасы Администрация тарафыннан раслана;

2) имза кәгазендә инициатив проект күрсәтелә, аңа ярдәм йөзеннән имза жыю гамәлгә ашырыла;

3) подписка кәгазендә яшәүченең имзасы һәм аны көртү датасы куела. Имза һәм датасын, аны көртү кешесе куя үз кулы белән. Имза кую кәгазендә куела торган кулланучы турында белешмәләр, имзалар жыючы зат үтенече буенча, кул кую кәгазенә көртеләргә мөмкин. Әлеге мәгълүматлар кулъязма ысул белән генә көртелә, шул ук вакытта карандашны куллану рөхсәт ителми;

4) яшәүче бер үк инициативалы проектны хуплауга бер генә тапкыр имза куярга хокуклы;

5) һәр язылу кәгазе проект инициаторы вәкиленең имзалары белән расланырга тиеш. Имза салу кәгазе тәмамланганда, имзалар жыюны гамәлгә ашыручы проект инициаторы вәкиле үз фамилиясен, исемен һәм атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын үз кулы белән күрсәтә, шулай ук үз имзасын һәм аны көртү датасын куя;

6) имзалар жыйганда култамга кәгазен шәхси һәм әйләнеш ягында тутыру рөхсәт ителә. Шул ук вакытта яклар имзаларның бердәм нумерациясе булган, ә имзалар жыюны гамәлгә ашыручы проект инициаторы вәкиле турында таныклыклар кул кую кәгазенең икенче ягында турыдан-туры яшәүченең соңгы имзасыннан соң куела;

7) имзалар жыйганда һәр кешенең шәхси мәгълүматларын эшкөртүгә ризалыгы булырга тиеш, ул «Персональ мәгълүматлар турында» Федераль законның 9 статьясында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә.

Статья 12. Әлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданнарның фикерләрен ачыклау өчен сораштыру үткөрү

1. Әлеге инициативалы проектка ярдәм итү турында гражданнар фикерен ачыклау өчен (алга таба-сораштыру) жирлек халкы инициативасы яисә аның өлешендә үткөрелә, аларда түбөндәге очрактарда инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә:

1) инициативалы проектны жирлек халкы мәнфәгатьләрендә гамәлгә ашыру тәкъдим ителә;

2) инициативалы проектны жирлекнең 1000 кешедән артып киткән өлешендә яшәүчеләр мәнфәгатьләрендә гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

2. Сораштыру билгеләү өчен проект инициаторы жирлек советына гариза жиберә, анда күрсәтелә:

1) инициативалы проект, аңа карата сораштыру уздырырга тәкъдим ителә;

2) проект инициаторының тәкъдимнәре:

а) сораштыру үткөрү датасы һәм сроклары турында;

б) сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) мәсьәләне (мәсьәләләрне) формалаштыру турында;

в) сораштыру үткөрү методикасы турында;

г) сораштыруда катнашучы жирлек халкының минималь саны турында;

3) проект инициаторы турында белешмәләр (инициатив төркем әгъзаларының фамилияләре, исемнәре, атасы, аларның яшәү яки тору урыны турында белешмәләр, авыл торак пунктының исеме, исеме, чараның башка инициаторы исеме һәм аның урнашу урыны).

3. Әгәр проектның инициаторы инициатив төркем булса, гариза инициатив төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзалана. Әгәр проектның инициаторы

булып әлеге Тәртипнең 4 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән башка затлар торса, гаризага проект инициаторының вәкаләтле заты һәм инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган 10 дан да ким булмаган авыл җирлегендә яшәүче 10 кеше имза сала. Бу очракта гаризада шулай ук гаризага (фамилияләренә, исемнәренә, атасының исемнәренә, аларның яшәү урыны яки тору урыны турында белешмәләргә имза салган затлар турында белешмәләр күрсәтелә.

4. Гариза кәргән көннән соң 30 көннән дә соңга калмыйча, аны карый һәм сораштыру билгеләү яки сораштыру билгеләүдән баш тарту турында Карар кабул итә.

5. Сораштыру үткәру турындагы инициативаны әлеге статьяда билгеләнгән тәртипне бозу, әгәр хокук бозулар инициативаны тәкъдим итүдә катнашкан җирлек халкының ихтыяр белдерүе нәтижеләрен дәрәс итеп билгеләргә мөмкинлек бирмәсә, сораштыру үткәрүдән баш тарту өчен нигез булып тора.

6. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 31 статьясындагы 4 өлеше нигезендә гражданның арасында сораштыру үткәру өчен, инициативалы проектларны тәкъдим итү мәсьәләләре буенча гражданның сораштыру җирлек советы билгеләгән тәртиптә үткәрелә.

7. Сораштыруда җирлек яки аның өлешендә яшәүчеләр катнаша ала, аларда 16 яшькә җиткән инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә.

8. Сораштыру нәтижеләрен Администрация проект инициаторына, аларны ясаганнан соң, 3 эш көненнән дә соңга калмыйча, җиткерә.

Глава 3. Инициативалы проектларны кертү һәм карау

Статья 13. Администрациягә инициативалы проектлар кертү

1. Инициативалы проект керткәндә администрациягә тапшырыла:

1) проектны кәгазьдә яисә электрон формада тасвирлау, аңа график һәм (яки) таблица материаллары кушылырга мөмкин;

2) әлеге Нигезләмәнең 4 статьясындагы 4, 5 өлешләре нигезендә инициатив төркем тәзү беркетмәсе яисә башка документлар, шулай ук проект инициаторының инициатив проектны караганда һәм гамәлгә ашырганда Администрация белән аның исемнән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле затларны билгеләү турындагы карары;

3) җыен, гражданның җыелышлары яки конференцияләре беркетмәсе, гражданның сораштыру нәтижеләре һәм (яки) муниципаль берәмлектә яшәүчеләр тарафыннан инициативалы проектны яки аның өлешендә хуплауны раслаучы кул куелган битләр.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документлар администрациягә турыдан-туры, проект инициаторы белән инициативалы проектны караганда һәм гамәлгә ашырганда Администрация белән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле зат тарафыннан тапшырыла яисә игълан ителгән кыйммәт белән почта аша, аны җибәргәндә һәм кертемнәрнең тасвирламасы белән җибәрелә.

3. Проектны кертү датасы булып әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алу көне, Администрация тора.

4. Әгәр документлар администрациягә турыдан-туры зат, проектынның инициаторы белән инициативалы проектны караганда һәм гамәлгә ашырганда Администрация белән хезмәттәшлек итәргә вәкаләтле зат тарафыннан тапшырыла икән, күрсәтелгән затка, Администрация тарафыннан аларның исемлеген һәм алыну датасын күрсәтеп, документлар алуда расписка бирелә.

5. Расписка Администрация тарафыннан документлар алган көнне тапшырылырга тиеш.

Статья 14. Инициативалы проектларны карау буенча Комиссия¹

1. Инициативалы проектларны карау буенча Комиссия (алга таба – комиссия) инициативалы проектларның социаль-икътисадый әһәмиятен объектив бәяләү һәм аларны конкурс нигезендә сайлап алу максатында төзелә.
2. Комиссия 6 кешене тәшкил итә.
3. Комиссиянең персонал составы Администрация карары белән билгеләнә. Комиссия әғзаларының гомуми саныннан яртысы җирлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә. Комиссия составы комиссия тарафыннан кабул ителә торган карарларга йогынты ясарга мөмкин булган мәнфәгатьләр каршылыклары барлыкка килү мөмкинлегенә төшереп калдырылсын өчен төзелә.
4. Комиссия комиссия рәисеннән, комиссия рәисе урынбасары, комиссия секретаре һәм аның эшендә катнашучы комиссия әғзаларыннан тора.
5. Комиссия рәисе:
  - 1) комиссия эшен оештыра, аның эшчәнлегенә белән җитәкчелек итә;
  - 2) комиссиянең чираттагы утырышы көн тәртибе проектын тәзи;
  - 3) комиссия әғзаларына йөкләмәләр бирә;
  - 4) комиссия утырышларында рәислек итә.
6. Конкурс комиссиясе рәисе урынбасары, вакытлыча булмаганда, конкурс комиссиясе рәисе вазыйфаларын башкара.
7. Комиссия секретаре:
  - 1) комиссия эшчәнлеген мәгълүмати һәм документлар белән тәэмин итүне, шул исәптән комиссия утырышына әзерлекне гамәлгә ашыра;
  - 2) комиссия әғзаларына, проект инициаторларына һәм комиссия утырышына чакырылган башка затларга комиссиянең чираттагы утырышын үткөрү датасы, урыны һәм комиссиянең чираттагы утырышы көн тәртибе турында хәбәр итә;
  - 3) комиссия утырышлары беркетмәләрен алып бара.
8. Комиссия әгъзасы:
  - 1) комиссия эшендә, шул исәптән комиссия утырышларында катнаша;
  - 2) комиссия эше мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр кертә;
  - 3) комиссия утырышларында карала торган документлар һәм материаллар белән таныша;
  - 4) комиссия утырышында катнашучыларга сораулар бирә;
  - 5) комиссия утырышларында тавыш бирә.
9. Комиссия эшенең төп формасы-утырышлар.
10. Комиссия утырышы анда аның әғзаларының яртысыннан да ким булмаган өлеше булган очракта хокуклы дип санала.
11. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә комиссия тарафыннан инициативалы проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлегенә тәэмин ителә. Проект инициативасын карау планлаштырыла торган комиссия утырышы турында проект инициаторлары аны үткөрү көненә кадәр биш көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.
12. Проект турында фикер алышу һәм комиссия тарафыннан карарлар кабул итү проект инициаторы һәм башка чакырылган затлар катнашыннан башка башкарыла.
13. Комиссия карары утырышта катнашучылар саныннан күпчелек тавыш белән ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тавышлар тигез булганда комиссия утырышында рәислек итүче тавышы хәлиткеч булып тора.
14. Комиссия әғзалары карарлар кабул итү турындагы мәсьәләләр буенча фикер алышканда тигез хокукларга ия.

15. Комиссия тарафыннан кабул ителгән карар белән килешмәгән очракта, комиссия әгъзасы Комиссия утырышы беркетмәсенә кертелергә тиешле язма рәвештә үзенең аерым фикерен белдерергә хокуклы.

16. Комиссия утырышы нәтижәләре буенча беркетмә төзелә, аңа комиссия утырышында рәислек итүче, комиссия секретаре һәм аның утырышында катнашкан комиссия әгъзалары комиссия утырышы уздырылганнан соң өч эш көне эчендә имза сала.

17. Комиссия секретаре, комиссия утырышы беркетмәсенә кул куелган көннән соң килүче эш көннән дә соңга калмыйча, аны администрация башлыгына жиберә.

18. Комиссия эшчәнлеген оештыру-техник тәэмин итүне Администрация башкара.

Статья 15. Администрация тарафыннан инициатив проектны карау тәртибе

1. Инициативалы проект Администрация тарафыннан аны керткәннән соң 30 көн эчендә карала.

2. Инициативалы проектны администрациягә кертү турындагы мәгълүмат жирлекнең мәгълүмат стендларында һәм инициативалы проект кертелгән көннән өч эш көне эчендә «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә жирлекнең рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм әлеге Тәртипнең 2 статьясындагы 2 өлешендә күрсәтелгән белешмәләр, шулай ук проект инициаторлары турында булырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнар администрациягә үз искәrmәләрен һәм инициатив проект буенча тәкъдимнәрен бирү мөмкинлеге турында, аларны тәкъдим итү вакыты күрсәтелеп, хәбәр ителә.

3. Инициативалы проект буенча искәrmәләр һәм тәкъдимнәр бирү вакыты жиде эш көне тәшкил итә. Үз искәrmәләрен һәм тәкъдимнәрен 16 яшькә житкән жирлек халкы жиберергә хокуклы. Искәrmәләр һәм тәкъдимнәр турыдан-туры мөрәжәгать итүче администрациясенә тапшырыла яисә махсус сайтта форма тутыру юлы белән почта аша жиберелә.

4. Инициатив проект буенча искәrmәләрне һәм тәкъдимнәрне гомумиләштерүне комиссия башкара.

5. Инициативалы проектны карау нәтижәләре буенча комиссия администрация башлыгына әлеге статьяның 7 өлешендә күрсәтелгән карарларның берсен кабул итәргә тәкъдим итә. Комиссия карарында шулай ук проектны эшләп бетерү буенча тәкъдимнәр булырга мөмкин.

6. Әгәр администрациягә берничә инициатив проект кертелгән булса, шул исәптән өстенлекле проблемалар эчтәлеге буенча охшаш проблемаларны тасвирлау белән, комиссия администрация башлыгына конкурс нигезендә сайлап алуны оештырырга тәкъдим итә.

7. Конкурс сайлап алу әлеге Тәртипнең 16 статьясы нигезендә оештырыла. Конкурс сайлап алуын үткөрү турында белдерү проект инициаторларына тиешле карар кабул ителгәннән соң өч көннән дә соңга калмыйча жиберелә.

8. Комиссия тәкъдимнәрен исәпкә алып яки конкурс нәтижәләре буенча администрация башлыгы түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) жирлек бюджеты турындагы карарда каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау тәртибе (жирлек бюджеты турындагы карарга үзгәрешләр кертү)нигезендә инициативалы проектны хупларга һәм аның өстендә эшне дәвам итәргә;

2) инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту һәм инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, проект инициаторларына кире кайтарырга.

9. Администрация башлыгы инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту турында түбәндәге очраklarның берсендә карар кабул итә:

1) инициатив проектны кертү һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;
2) инициативалы проектның федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, жирлек уставы таләпләренә туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарында кирәкле вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициативалы проектны гамәлгә ашыру мөмкинлеге булмау;

4) жирлек бюджетының инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәк булган акчалар күләмендә акчалары булмау (аларны формалаштыру чыганагы инициативалы түләүләр булмаган);

5) инициативалы проектта тасвирланган проблеманы нәтижелерәк ысул белән хәл итү мөмкинлеге булу;

6) инициативалы проектны конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган дип тану.

10. Проектны карау нәтижеләре буенча карар проект инициаторына аны кабул иткән көннән соң өч көннән дә соңга калмыйча жиберелә.

11. Администрация әлеге статьяның 7 өлешендәге 5 пункттында каралган очракта, проект инициаторларына инициативалы проектны бергеләп эшләп бетерергә, шулай ук аны башка жирлекнең жирле үзидарә органы яисә дәүләт органы каравына тәкъдим итәргә тиеш. Проектны эшләп бетерү өчен комиссия комиссия әгъзалары, администрация вәкилләре, проект инициаторы вәкилләре арасынан эшче төркем төзи, шулай ук проектны эшләп бетерү вакытын билгели. Эшләп бетерелгән инициативалы проект комиссия тарафыннан әлеге Тәртипнең 14 статьясы һәм әлеге статья нигезендә карала.

Статья 16. Инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алу

1. Конкурс сайлап алуны комиссия башкара.

2. Конкурс сайлап алу критерияләре булып тора:

1) халыкның инициативалы проект хәл итүгә юнәлдерелгән проблемаларны билгеләүдә һәм аны гамәлгә ашыруда катнашу дәрәжәсе;

2) инициативалы проектны гамәлгә ашырудан социаль нәтижелелек.

3. Конкурс сайлап алу критерийлары, аларның әһәмияте, аларга тиешле баллар һәм үлчәү коэффициентлары комиссия тарафыннан билгеләнә (алга таба критерийлар).

4. Конкурс сайлап алу әлеге Тәртипнең 14 статьясы нигезендә үткәрелә торган комиссия утырышында башкарыла.

5. Комиссия инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны узган инициативалы проектларны ачыклау критерийлары нигезендә бәяләүне гамәлгә ашыра.

6. Конкурс нәтижеләре буенча йомгаклау бәясен исәпкә алып, комиссия инициативалы проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган яисә узмаган дип игълан итү турында Карар кабул итә.

7. Конкурс сайлап алуын узган инициатив проект игълан ителә, ул барлык критерийлар буенча максималь суммар балл алган.

Статья 17. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру турында Администрация карары

1. Инициативалы проектны тормышка ашыру турында администрация башлыгы карар чыгара.

2. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру турындагы карар үз эченә алырга тиеш:

1) инициатив проектны гамәлгә ашыру нәтижәсендә барлыкка килергә тиеш булган объектның исеме (адресы яки урыны күрсәтелгән) яисә гамәлгә ашыруга инициатив проект җибәрелгән Чараның атамасы;

2) җирлек бюджеты акчаларын тоту юнәлеше (төзелеш, реконструкция, сатып алу, чаралар (чаралар) һ. б.);

3) инициатив проектны гамәлгә ашыруга бүлеп бирелә торган җирлек бюджеты акчаларын баш бүлүченең исеме;

4) заказ бирүче, төзүче исеме;

5) объектны файдалануга тапшыру (сатып алу), чараны (чараларны) тормышка ашыру вакыты;

6) инициатив түләүләр күләмен бүлеп биреп, объектны (чараларны) үткөрүгә объектның күз алдында тотылучы (чик) бәясе яисә чараны (чараларны) үткөрүгә чараларның иң чик күләме;

7) инициатив түләүләр күләмен бүлеп биреп, объектны (чараларны) үткөрү өчен объектның фаразланыла торган (чик) бәясен яисә чараны (чараларны) үткөрүгә чараларның иң чик күләмен гамәлгә ашыру еллары буенча бүлү.

Статья 18. «Интернет» мәгълүмат-коммуникация челтәрәндә инициативалы проект турында мәгълүматны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм урнаштыру тәртибе.

1. Инициатив проектны Администрация карау, инициатив проектны тормышка ашыруның барышы, шул исәптән акча средстволарыннан файдалану, милек һәм (яки) аны тормышка ашыруда кызыксынган затларның хезмәт катнашуы турында мәгълүмат җирлекнең мәгълүмат стендларында басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) һәм җирлекнең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрәндә урнаштырылырга тиеш.

2. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру нәтижәләре турында хакимиятнең отчеты җирлекнең мәгълүмати стендларында басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) һәм инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәмамланганнан соң 30 календарь көн эчендә җирлекнең «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрәндәгә рәсми сайтында урнаштырылырга тиеш.